

EVLERE GİRİŞ KURALLARI*

Bu yazı, Hikmet Çalışmaları programının 15.12.2018 tarihli ve aynı adlı bölümünden derlenmiştir. Yazıda ifadeleri derlenen konuşmacılar Prof. Dr. Abdulaziz Bayındır, Dr. Fatih Orum ve Dr. Yahya Şenol'dur.

İslam dini, iman, ibadet ve ahlak olmak üzere üç ana unsurdan oluşmaktadır. Bu üç unsur etle tırnak gibi olup birbirinden ayrı düşünülemez. İman, inanılacak esaslar bütünü oluştururken; ibadetler, namaz, oruç, hac ve zekât gibi başlıkları bünyesinde barındırır. Üçüncü unsur olan ahlak ise, iman ve ibadetten sonra bir Müslüman'ın olmazsa olmaz özelliklerini belirler. Din hakkında konuşulurken ahlaktan söz edilmemesi büyük bir eksiklikler. Dikkatlice incelenirse İslam dünyasındaki problemlerin bu üç unsurun birbirinden koparılması neticesinde oluştuğu görülecektir. İman ve ibadet, ahlaklı bir bireye öğretilirse ideal dindar nesil oluşur.

Ahlaklı ve erdemli bir şekilde yürütülecek insan ilişkileri, Kur'an'da da yer alan dinin önemli bir bölümüdür. Bir kişinin kimin evine nasıl gireceği, kimin evine girmeyeceği gibi hususlar da ahlakın ele almanız gereken anlamlı bir alanını oluşturmaktadır.

Yeryüzündeki İlk Aile

Dünyadaki ilk aile, Âdem (a.s.) ve Havva validemizin ailesidir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

“Ey Âdem, sen ve eşin şu bahçeye yerleşin...” (A'râf 7/19)

Aileler, kabileleri; kabileler toplulukları; topluluklar da zamanla ülkeleri oluşturur. Küme küme büyüyen

bu yapılar sonucunda, bir insanı tanımak için anne babasının, bulunduğu ülkenin ya da bölgenin ismini öğrenmemiz gerekebilmektedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Birbirinizi tanıyasınız diye oymaklara ve boylara ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, Allah'tan en çok çekinenizdir. Her şeyin iç yüzünü bilen Allah'tır.” (Hucurât 49/13)

Ayette de belirtildiği gibi önemli olan soyumuz, kimlerden olduğumuz değil, Allah'tan ne kadar çekiniyor olduğumuzdur. Üstünlük soyda olsa herkesin üstün olması gerekirdi çünkü hepimiz Nebî olan Âdem (as.)'in çocuklarıyız.

Allah Teâlâ, Âdem (as.) ve Havva validemizi o bahçeden çıkartırken şöyle buyurmuştur:

“(Allah,) ‘Her ikiniz de birbirinize düşman olarak o bahçeden inin!’ dedi. ‘Benim tarafımdan size doğru yolu gösteren bir rehber gelirdi, kim o rehber uyarıya artık o ne sapar ne de mutsuz olur.’” (Tâhâ 20/123)

Bu ayete göre karı koca arasında uyuşmazlık olacağı kesindir. Bunun sebebi karı kocanın birbiriyle imtihan edilmesidir. Hangi taraf Allah'ın emirlerine uyarsa o mutlu olur, karı koca ikisi birlikte uyarıya birlikte mutlu olurlar.

İnsanın huzurlu bir hayat sürmesinde eşinin büyük önemi vardır. Bunun doğal bir sonucu olarak kimse

* Bu yazı, Hikmet Çalışmaları programının 15.12.2018 tarihli ve aynı adlı bölümünden derlenmiştir. Yazıda ifadeleri derlenen konuşmacılar Prof. Dr. Abdulaziz Bayındır, Dr. Fatih Orum ve Dr. Yahya Şenol'dur.

başka bir yerde, kendi evindeki kadar rahat hissedemez. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Yanlarında rahatlayasınız huzur bulasınız diye size, kendi türünüzden eşler yaratması da Allah’ın ayetlerindendir. Aranıza sevgi ve merhamet de koymuştur. Bunda, düşünen bir topluluk için ayetler vardır.” (Rûm 30/21)

Aile Hayatındaki Örneğimiz: Muhammed (S.A.V.)

Allah Teâlâ, Nebîmiz (s.a.v.)’i ümmetine her türlü konuda örnek kılmıştır.¹ Bu konuda da örnekliğinin bulunması kaçınılmaz bir durumdur. Zaten Hz. Âişe (r.a.) validemizden gelen bir rivayette de belirtildiği üzere O’nun ahlakı, Kuran ahlakıdır.²

Nebî (s.a.v.)’in örnekliği bizim için oldukça önemlidir. O’nun her konuda örnek olması Mekke müşriklerinin de dikkatini çeken bir husustur. Müşriklerin, Selman el-Fârisî (r.a.)’la aralarında geçen bir konuşma şu şekildedir:

“Selman (r.a.)’a müşriklerden bir adam alaycı bir tavırla şöyle dedi: “Görüyorum ki arkadaşınız size her şeyi, hatta tuvalette nasıl davranacağınızı bile öğretiyor!”

1 “Sizin için, Allah’tan ve ahiret gününden umudu olanlar ve Allah’ı çokça zikredenler (Allah’ın kitabını anlayarak çokça okuyanlar) için Allah’ın Elçisi’nde güzel bir örnek vardır.” (Ahzap 33/21)

2 Dârimî, Salat, 165; Nesâî, Kıyâmu’l-Leyl, 2.

Selman (r.a.): “Evet!” dedi. “Gerçekten O, bize kıbleye dönük durmamamızı, sağ elimizle temizlenmeyip en az üç taşla temizlenmemizi ve hayvan tezeği veya kemikle temizlenmememizi emretti.”³

Din, hayatımızı şekillendiren en önemli kurallar bütünüyse Nebîmizin (s.a.v.) bize her konuda örnek olması, inançlı bir insan için yalnızca gurur vesilesi olabilir. İnançlı olmayanların bu durumla alay etmeleri, eksiklikleri yüzünden Müslümanlara sataşmalarından başka bir şey değildir. Dolayısıyla bu ayetlerde belirtilen hususlar Nebîmizin (s.a.v.) yaşantısında da örnekliğini sürdürmüştür.

Huzur Ortamı Olan Evlere Dair Kurallar

Allah’ın eşler arasına koyduğu sevgi ve merhamet, eşlerin birbirlerine düşkün olmalarını ve içlerinde birbirlerine karşı güzel davranma arzusunu oluşturur. Kişinin huzur ortamı olan evinin bu konumunun korunması gerekir. Bu sebeple bir kişiyi evinde uzunca bir süre meşgul etmek veya bir eve izinsiz girmek gibi konular önem arz eden meselelerdir.

Evler insanların kendilerini en rahat hissettikleri yerlerdir. Allah’ın koyduğu ev içi mahremiyet kuralları, hiçbir beşerî oluşumun hazırlayamayacağı kadar mü-

3 Müslim, Tahâret, (262)(57); İbn Mâce, Tahâret, 16. (Bu emirlerden Nebîmizin temizlenmeye dair verdiği önemi anlıyoruz. Günümüzde tıpatıp aynı uygulamaları yapmamız gerekmez.)

kemmel bir konumdadır. Bu kurallar oldukça açık bir dille bize iletilmiştir.

A) Çocuklarımıza Öğretmemiz Gereken Ev İçi Kurallar

Küçüklüklerinden itibaren çocuklarımıza öğretmemiz gereken bazı kurallar bulunmaktadır. Buna dair bir ayet şöyledir:

“Müminler! Elinizin altındaki esirler ile henüz erginlik çağına girmemiş çocuklarınız üç vakitte; sabah namazından önce, öğlen dinlenmesinde elbisenizi çıkarınca, bir de yatsı namazından sonra yanınıza girerken sizden izin istesinler. Bunlar sizin çıplak olabileceğiniz üç vakittir. Bunların dışında size de onlara da bir günah yoktur. Onlar sizin, siz onların çevresinde dönüp dolaşırsınız. Allah size ayetlerini böyle açıklar. Allah bilir, doğru karar verir.” (Nûr 24/58)

Bu ayette anlatılan hükümler, esirler ve buluğa ermemiş çocuklar içindir. Anne babanın buluğa ermiş çocukları, yetişkinler gibi olur ve anne babalarının odalarına her girişte izin istemeleri gerekir. Bu durum, hem çocukla anne baba arasındaki ilişkiyi hem de aralarındaki mahremiyeti koruyan bir uygulamadır.

B) Yetişkinler Olarak Uymamız Gereken Kurallar

1. Kendimizi Tanıtıp Eve Girmek İçin İzin İstemek

Allah Teâlâ, evleri dinlenme mekânları olarak tanımlamaktadır:

“Allah evlerinizi size dinlenme yeri yaptı...” (Nahl 16/80)

Ev, kişinin mahremi olduğuna göre, bir eve girmek için izin alınması gereklidir. İzin alabilmek için ise ilk önce kendimizi tanıtmamız gerekir. Nitekim Allah şöyle buyurur:

“Müminler! Kendi evlerinizden başka evlere, kendinizi tanıtırıp izin almadan ve orada olanlara selam

vermeden girmeyin. Bilgilerinizi kullanırsanız sizin için iyi olan budur.” (Nûr 24/27)

Ayete göre kendi evlerimiz için giriş izni almamız gerekmesede, bazı durumlarda izinden ziyade eşlerin haber edilmesi güzel bir uygulama olarak görülmektedir. Nitekim gece vakti evlere girme konusunda Câbir b. Abdullah'tan gelen bir rivayet şöyledir:

“Rasulullah (s.a.v.) şöyle dedi: “Sizden biriniz evden uzunca bir süre ayrı kalmışsa, gece vakti ansızın evine girmesin.”⁴

Ayrıca Enes b. Mâlik (r.a.)'dan gelen bir rivayet şöyledir:

“Rasulullah (s.a.v.), yolculuktan döndüğü zaman evine gece girmezdi. Kuşluk vakti veya akşamüstü girerdi.”⁵

Bu hadisler göre erkeğin yokluğunda, hanımının yanına bayan bir arkadaş çağırması gibi durumlar olabileceğinden erkek, gece vakti hanımını korkutmamak veya başka bir hanımı tesettürsüz görmemesi için kendi evi dahi olsa gece vakti evine girmemelidir.

Kişinin başkasının evine girerken kendini tanıtarak izin alması ve selam vermesi gibi durumlar, insanların yararlılığına uygun olan ve ahlakı geliştiren özelliklerdir. Bu duruma hem ayetlerde hem de hadislerde işaret edilmiştir.

Kendisini tam olarak tanıtmayan Câbir b. Abdullah'a karşı Nebîmizin (s.a.v.) sinirlendiğine dair yine Câbir b. Abdullah'tan şöyle bir rivayet gelmektedir:

“Nebî (s.a.v.)'e (babamın borcu hakkında danışmak için⁶) geldim. Kapısını çaldım. Nebî (s.a.v.): “Kim o?” dedi. Ben de “Ben!” dedim. O da, dışarı çıkıp “Ben, Ben?” dedi. Yaptığımdan hoşlanmamış bir hali vardı.”⁷

Müminler olarak kadın erkek ilişkilerinde bakışlarımızı korumamız gerektiği ayetlerde bize öğütlenmiştir.⁸

4 Buhârî, Nikâh, 120; Müslim, İmâret, (715) (182).

5 Buhârî, Umre 15; Müslim, İmâret, (1928) (180).

6 Buhârî, İsti'zân, 17; Ebû Dâvûd, Edeb, 128.

7 Müslim, Âdâb, (2155) (39).

8 Nûr 24/30-31.

Bu sebepten ötürü, kapısını çaldığımız bir kişinin bizi gayri ihtiyari üstü başı açık bir vaziyette karşılaması gibi durumlara karşın kendimizi garantiye almalı ve bu şekilde bakışlarımızı korumalıyız.

İçeri girmek için izin alındıktan sonra yapılması gerekene dair bir rivayet şöyledir:

“Bir adam geldi -Osman (b. Ebî Şeybe bu adamın) Sa’d (b. Ebî Vakkas) olduğunu rivayet etti. -Nebî (s.a.v.)’in kapısının önünde durup izin istedi ve kapının önünde dikildi. Nebî (s.a.v.) ona: “Kapı senden biraz sağda veya solda kalacak şekilde biraz sağa veya sola doğru çekil. Çünkü izin göz içindir” buyurdu.”⁹

İzin istemenin hikmeti, Sehl b. Sa’d’dan gelen bir rivayete göre Nebî (s.a.v.) tarafından belirtilmiştir:

“İzin istemek göz(ün evin ayıplarını görmemesi) için şart kılınmıştır.”¹⁰

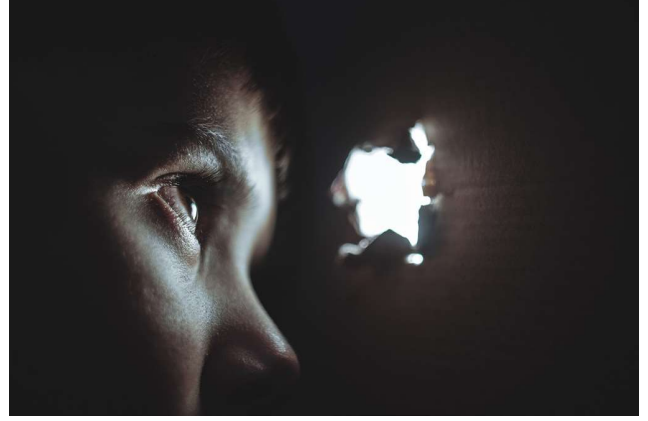
Ayrıca kişiye eve girerken kendi annesinden dahi yurakardaki geçen sebepten ötürü izin istemesi öğütlenmiştir:

“Bir adam Nebîmiz (s.a.v.)’e gelerek: “Annemden de izin isteyecek miyim, diye sormuştu. Nebîmiz (s.a.v.): “Evet, annenden de izin isteyeceksin.” buyurdu. Adam: “Ama onun benden başka hizmet edeni yok, her girişimde izin mi isteyeyim?”, deyince Nebîmiz (s.a.v.): “Annemi çıplak görmeyi arzu eder misin?” cevabını verdiler.”

2. Bir Kişinin Evine Asla Gizlice Girmek ve Evini Asla Gözetlememek

Bir kişinin evini gözetlemek, anahtar deliğinden içeriye bakmak gibi karşılaşılması muhtemel durumlara dair hadislerde örnekler mevcuttur. Sehl b. Sa’d’dan gelen bir rivayet şöyledir:

“Adamın biri Rasulullah (s.a.v.)’in kapısındaki delikten içeriye bakmıştı. O sırada Rasulullah (s.a.v.)’in elinde ise saçını taradığı demir bir tarak vardı. Rasulullah onu görünce (sinirlenerek): “Eğer senin beni gözetlediğini bilseydim, bu tarakla gözünü oyardım. İzin istemek göz(ün ayıpları görmemesi) için şart kılınmıştır” demişti.”¹¹

Birinin evine, evinin bahçesine veyahut avlusuna, kısaca yaşadığı yere gizlice girmek çok büyük bir yanlıştır. Bu tarz durumlar günümüzde sıkça vuku bulduğu gibi geçmişte de yaşanmıştır. Hz. Ömer (r.a.)’ın devlet başkanlığı döneminde gece vaktindeki bir teftişine dair rivayet şöyledir:

“Ömer b. Hattab, yanında Abdullah b. Mes’ud’la beraber dışarı çıkmıştı. Onlar gördükleri bir ışığa doğru yürüyorlardı. Işık, o evin içindeki kandilden çıkıyordu. (Hz. Ömer,) akşamüzeri o eve girdi. Evdeki yaşlı adamın elinde şarap vardı, ayrıca yanında da şarkı söyleyen bir genç kız vardı. Bu zat, Ömer (b. Hattab), ona hücum edene kadar onu(n eve girdiğini) fark etmemişti. Ömer: “Ecelini bekleyen bir yaşlı adam için bu geceki kadar kötü bir manzara görmemişim.”, dedi. Adam başını kaldırdı ve: “Evet, ey Mü’minlerin Emîri, ama sen daha kötüsünü yaptın. Yasak olmasına rağmen evimi gözetledin ve evime izin almadan girdin!” dedi. Ömer (r.a.) (yaptığı yanlışları anlayarak): “Doğru söylüyorsun.” dedi.”¹²

Ebû Musa el-Eş’arî (r.a.)’den rivayet edilen bir hadise göre Nebîmiz (s.a.v.) şöyle demiştir:

“İzin istemek üç defadır. İzin verilirse girersin, verilmezse geri dönersin.”¹³

Bu hadiste belirtilen husus da her an karşılaşabileceğimiz durumlardandır. Girmek istediğimiz evin halkı evde olmayabilir. Bu durumda eve zorla girmek gibi bir eylem gerçekleştiremeyiz. Ayrıca kapısına kadar gitmiş olduğumuz kişi, bizi evine alacak konumda olmayabilir.

9 Ebu Davud, Edeb, 125-126.

10 Buhârî, İsti’zân 11; Müslim, Âdâb, (2156) (40).

11 Müslim, Âdâb, (2156) (41).

12 Müttakî el-Hindî, Kenzu’l-Ummâl, II, 892-893.

13 Buhârî, İsti’zân, 13; Ebû Dâvud, Edeb, 127.

Bu kişi, evinde üzgün, dertli bir durumda olabileceği gibi; ailesiyle mutlu, sevincini paylaştığı bir anda buluyor ve bunu bizimle bölmek istemiyor olabilir. O zaman, geri çevrildik diye bunu kaba bir davranış olarak görmemeli, bu durumu anlayışla karşılamalıyız. Böyle bir anlayış, karşı tarafla olan ilişkimizi olumlu yönde arttıracaktır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Orada kimseyi bulamazsanız izin verilinceye kadar içeri girmeyin. Size geri dönün denirse dönün. Sizin için nezih olan budur. Allah ne yaptığınızı bilir.” (Nûr 24/28)

İçerisinde mahremiyet barındırmayan ve bize ait malların bulunduğu mekânlara giriş konusunda ise Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Oturanı olmayan ama içinde size ait mal bulunan kapalı mekânlara girmenizde bir günah yoktur. Açığa vurduğunuz şeyi de gizlediğiniz şeyi de Allah bilir.” (Nûr 24/29)

3. Evlere Girerken Bereket ve Hayırlı Ömür Dileğiyle Birlikte Selam Vermek

Birinin evine gitmeden önce o kişiye haber vermek, müsait olup olmadığını öğrenmek; izin alınırsa, eve girildiğinde selam verip ev halkının halini hatırlarını sor-mak gibi davranışlar makbul görülmektedir. Bu tarz muameleler karşılıklı bir güven meydana getirir. Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“...Evlere girdiğiniz vakit Allah’tan ömür ve güzel bir bereket dileği ile dostlarınıza selam verin. İşte Allah size ayetlerini böyle açıklar, belki aklınızı kullanırsınız.” (Nûr 24/61)

Nebimiz (s.a.v.)’in Enes b. Mâlik (r.a.)’e tavsiyesine dair aşağıdaki rivayet, bu ayeti çocuklarımıza nasıl öğreteceğimize dair güzel bir örnektir:

“Ey oğlum, ailenin yanına girdiğinde onlara selam ver ki, sana ve ailen üzerine bereket olsun.”¹⁴

Bir yere girmek için izin istemeden önce selam verilmesi de uygun bir davranıştır. Nitekim konuyla ilgili

Rib’î b. Hirâş’ın Benî Âmir’den bir adamdan naklettiği rivayet şöyledir:

“(Benî Âmir’den olan) bu zat, Nebî (s.a.v.) evindeyken, “İçeri gireyim mi?” diye izin istemişti. Nebî (s.a.v.), hizmetçisine: “Çık, bu adama izin istemeyi öğret. Önce es-selâmu aleykum desin, sonra gireyim mi diye sorsun.”, buyurdu. Adam, Nebîmizin söylediklerini duyarak: “Es-Selâmu aleykum, girebilir miyim?”, dedi. Bunun üzerine Nebî (s.a.v.) ona izin verdi, o da içeri girdi.”¹⁵

4. Gittiğimiz Bir Evde Makul Bir Süre Oturmak

Bir kişinin evine girmeye izin alsak bile bu durumu sustimal edip uzun vakitler orada kalmamalıyız. Bu durumu Allah Teâlâ, Nebîmiz (s.a.v.) üzerinden bize bildirmektedir:

“Ey iman etmiş kimseler! Yemek için izin verilmeden, vakitli vakitsiz Nebî’nin evlerine girmeyin; davet edilerseniz girin, yemeği yiyince dağılın. Orada bir sohbet ortamı da aramayın. Bu haliniz Nebî’yi üzüyor ama sizden çekiniyor. Allah gerçeği söylemekten çekinmez. Onun eşlerinden bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin. Bu sizin gönülleri-niz için de onların gönülleri için de daha nezih olur. Allah’ın elçisini üzme ve onun arkasından eşlerini nikâhlamaya asla hakkınız yoktur. Böyle yapmanız Allah katında ağır bir kusur olur.” (Ahzap 33/53)

Bir yerde otururken o yerin sorumlularının bizden istediği şekilde davranmamız gerekir. Gittiğimiz bir yerde başlanacak bir program veya toplantı gibi durum olur da oradan ayrılmanız istenirse bu durumu da anlayışla karşılamamız büyük önem arz etmektedir. Nitekim Allah şöyle buyurur:

“Ey inanıp güvenenler! Size toplantılarda “Yer açın!” denince yer açın ki Allah da size yer açsın. “Kalkın!” denince de kalkın ki Allah, içinizden inanıp güvenenler ile kendilerine ilim verilenlerin dere-celerini yükseltsin. Allah, yaptıklarınızın iç yüzünü bilir.” (Mucâdele 58/11)

14 Tirmizî, İstizân, 10.

15 Ebû Dâvûd, Edeb, 136; Ahmed b. Hanbel, Müsned, V, 369.

5. Evlerde Yemek Yeme Kuralları

Yemek yemek üzere gidilen bir evde yapılması gerekenler de ayetlerde ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Allah Teâlâ, kimin evinde rahatça yemek yiyebileceğimizi belirtmiştir:

“Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hasta-ya güçlük yoktur, size de bir güçlük yoktur, kendi evlerinizde, babalarınızın evlerinde, annelerinizin evlerinde, erkek kardeşlerinizin evlerinde, kız kardeşlerinizin evlerinde, amcalarınızın evlerinde, halalarınızın evlerinde, dayılarınızın evlerinde, teyzelerinizin evlerinde, anahtarı sizde olan veya arkadaşınıza ait olan evlerde yiyip içebilirsiniz. Bir arada veya ayrı ayrı yiyip içmeniz de bir günah yoktur. Evlere girdiğiniz vakit Allah’tan ömür ve güzel bir bereket dileği ile dostlarınıza selam verin. İşte Allah size ayetlerini böyle açıklar, belki aklınızı kullanırsınız.” (Nûr 24/61)

Bu ayeti başından itibaren ele almamız gereklidir. Kör veya total olan bir kimse, yemek yemeye gittiği yerde kendisinin fazlalık olduğunu, gittiği yerin ev halkına rahatsızlık vereceğini düşünebilir. Bu düşünce, bu kimse için gayet tabiidir. Ancak Allah Teâlâ, onların böyle düşünmelerinin gerekli olmadığını ve kendilerini rahat hissetmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Ayetteki birlikte yemek yenebilecek hastaların kim olduğu hususu, tıpçıların araştırması gereken bir husus olarak gözükmektedir.

Ayette tüm akrabalarından bahsedilmesine rağmen ‘ev-ladınızın evleri’ ifadesi yer almamaktadır. Bu durum, çocuklarımızın evlerinin kendi evimiz mesabesinde olduğu şeklinde anlaşılabilir. Buna işaret eden bir ayet şöyledir:

“(Kime) neyi harcayacaklarını soruyorlar. De ki: “Yaptığınız harcama; ana-baba, en yakınlarınız, yetimler, çaresizler ve yolda kalmışlar için olsun.” Hayır adına yaptığınız her şeyi bilen Allah’tır.” (Bakara 2/215)

Ayette hayırların nereye yapılacağına dair sıralamada ilk önce zikredilen anne babadır. Bu durumdan Kuran’ın anne babaya yakınlık açısından özel önem verdiği çıkarılabilir. Böylece anne babanın kendi çocuğunun evine rahatça girip çıkacağı anlaşılmaktadır. Yalnız anne baba da diğer yakınlar için geçerli olan kurallara uymak zorundadır.

Ayetin devamında, yemek yenmesinde günah olmayacak yerlere dair ilk önce kendi evlerimiz zikredilmiştir. Bundan sonra anne babamızın evleri, **“babalarınızın evinde”** ve **“annelerinizin evinde”** şeklinde anne baba birbirinden ayrı olarak yer almaktadır. Bunun sebebi şöyle izah edilebilir: Kişinin anne babası ayrı olabileceği gibi, annesi veya babası ölmüş ve başka birisiyle evlenmiş olabilir. Bu ayetle böyle bir durumda olan evlat için üvey anne veya babasının olduğu evde de rahatça yemek yiyebileceği ortaya konmuş olmaktadır.

Bir başka ayette ise konuya dair şöyle buyrulmaktadır:

“Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşinizin kızları, kız kardeşinizin kızları, sizi emzirmiş olan analarınız, süt kız kardeşleriniz, hanımlarınızın anaları, gerdeğe girdiğiniz hanımlarınızdan olup (evinize girmelerini) engelleyemeyeceğiniz kişiler arasına giren üvey kızlarınız size haram kılınmıştır. Gerdeğe girmeden ayrıldığınız hanımların kızları ile evlenmeniz bir günahı yoktur. Kendi soyunuzdan olan oğullarınızın eşleri ile nikâhlanmanız ve iki kız kardeşi nikâhınız altında birleştirmeniz de haram kılınmıştır. Geçmişte olan oldu. Allah’ın bağışlaması çok ikramı boldur.” (Nisâ 4/23)

Bu ayette analarınız ve hanımlarınızın anaları şeklinde evlenilmesi haram olan kadınlar ayrı ayrı zikredilmiştir. Bu ayette erkeğin mahremi olan kadınlardan bahsedilirken kadının mahremi olan erkeklere dair Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

Buradan bir erkeğin kayınvalidesinin evine girerken kendi annesinin evine, bir kadının da damadının evine girerken kendi oğlunun evine girmiş gibi olacağı anlaşılmaktadır.

“

Ayetin devamındaki “kendi soyunuzdan olan oğullarınızın eşleri” ifadesi de oldukça önemlidir. Çünkü burada kayınpederin öz evladının eşi olan gelinin, kayınpederinin evine ve kayınpederinin de gelininin evine girmesinde bir sakınca olmadığı anlaşılmaktadır.¹⁶

”

Nûr suresi 61. ayetin devamında zikredilen diğer yakın akrabaların evleri de bir Müslüman'ın sıkıntı çekmeden yiyip içebileceği yerlerdir. Bu yakın akrabalarla evliliğin haram olması da aile ilişkilerini rahat bir şekilde gerçekleştirebilmek adına büyük önem taşımaktadır.

Bu ayet şu şekilde bitmektedir: **“anahtarları sizde olan veya arkadaşınıza ait olan evlerde yiyip içebilirsiniz”** Bu ifadeden anlaşıldığı üzere çalışanlarına anahtar dağıtan bir işyerinin çalışanının oraya gelen

yemekleri yemek için ayrıca bir izin alması gerekmez. Ya da birisi komşusuna evinin anahtarını emanet etse emanet edilen kişi de istediği gibi o evden yiyebilir. Çünkü anahtar edinmeleriyle bu iki kişi de yemek yeme hakkına sahip olmuş olur. İkinci kısımdaki arkadaş ifadesi de önemlidir. Kişiler arkadaşlarını güvendikleri kimselerden seçerler. Bu sebeple arkadaşları da onların evlerinde rahatça yemek yiyebilirler. Bu durum, misafir ağırlamak ve benzeri hususların Kuran'la sabit bir iznini göstermektedir.

Yemeklerde Harem-Selamlık Oturma

Kadınlar yaratılışları gereği kendi aralarında daha rahat sohbet ederler. Erkekler de aynıdır. İki tarafın aynı ortamda bulunması durumunda doğal olarak iki taraf da konuşmalarına dikkat eder. Yemek yemeye dair husus da bu kabildendir. Kadınların dışarı çıktıklarında takınması gereken tavra dair Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Ey Nebî! Eşlerine, kızlarına ve inanıp güvenenlerin kadınlarına söyle de cilbablarını (büyük başörtülerini) üzerlerine yaklaştırsınlar. Bu, namuslu olduklarının anlaşılabilir incitilmemeleri açısından daha uygundur. Allah bağışlar, ikramı boldur.” (Ahzap 33/59)

Ayette belirtildiği gibi kapanan bir kadın, kendini kötü niyetli erkeklere karşı korumuş olur. Ancak Hac ibadeti gibi tanınmanın gerekli olduğu zamanlarda kadınların yüzlerini örtmeleri doğru değildir.¹⁷

Nûr suresi 61. ayette **“bir arada veya ayrı ayrı yiyip içmeniz de günah yoktur”** buyrulmaktadır. Ayetin diğer kısımlarından bu kısmın sadece akrabalarla ilgili olduğu hükmü çıkarılabilir ancak en sonda yer alan

¹⁶ Bu hüküm, Nisâ suresi 23. ayetin müteşabih Nûr suresi 31. ayette de ortaya konmaktadır: “Mümin kadınlara da şöyle, gözlerini sakınsınlar; ferçelerini (kolları ile bacakları arasındaki organlarını) korusunlar. Güzelliklerinden görünen kısım dışındakileri açmasınlar. Başörtülerinin bir kısmını yakalarının üstüne vursunlar. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları, elleri altında bulunan esirler, kadına ihtiyacı kalmamış erkekler ve kadınların edep yerlerine ilgi duymayan küçük çocuklar dışında hiç kimseye süslerini açmasınlar. Gizledikleri güzellikleri bilinsin diye ayaklarını farklı şekilde yere basmasınlar. Müminler, hep birlikte Allah'a yönelin ki umduğunuz kavuşasınız.”

¹⁷ Konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için, Hikmet Çalışmaları programının 04.02.2017 tarihli “Başörtüsü ve Örtünme” adlı bölümü izlenebilir.

“arkadaşınıza ait olan evlerde yiyip içebilirsiniz” ifadesinden, bunun mahremlerle alakalı bir husus olmadığı ortaya çıkmaktadır. Burada dikkat edilecek husus birbirlerine haram olan erkek ve kadının baş başa kalmamalarıdır. Konuya dair Ukbe b. Âmir (r.a.)’den şöyle bir hadis rivayet edilmiştir:

“Rasûlullah (s.a.v.) şöyle dedi: “(Beraberinde mahremi olmayan) kadınların yanlarına girmeyin!” Bunun üzerine Ensar’dan bir adam şöyle dedi: “Erkeğin (babaları ve çocukları dışındaki) erkek akrabaları için ne dersin?” Rasûlullah (s.a.v.): “Onlarla halvet ölümdür.” buyurdu.”¹⁸

Başka bir rivayet ise şöyledir:

“Nebî (s.a.v.) şöyle dedi: Bir erkek, (yabancı) bir kadınla baş başa kalmasin, çünkü onların üçüncüsü şeytandır.”¹⁹

“

Bu hadislerden de anlaşılacağı üzere baş başa kalma (halvet) gibi bir durumun kabul edilmesi mümkün değildir. Bunun dışında topluca yemek yenmesini yasaklayan bir hüküm görünmemektedir. Kişilerin kendi arzuları erkeklerin ve kadınların ayrı yemesi yönünde olabilir, ancak bunu dinin bir emri olarak sunmak için yeterli delil yoktur.

”

Sonuç

Ayet ve hadislerde belirtildiği üzere evlere giriş adabına dair birçok kural bulunmaktadır. Bu kurallara tamamen uyan bir kişinin davranışını şu şekilde özetleyebiliriz: Kişi, girmek istediği evin kapısını çalar, evde

kimse yoksa geri döner, evde birileri varsa ve onun kim olduğu sorulursa, ilk başta selam verir ve kendini ismiyle tanıtır izin alır, sebep belirtme gerekmezsiniz izin alamaması halinde geri döner. İzin alması durumunda ise kapının açılmasını kenarda durarak bekler, böylece harama bakmaktan kendini korur. İçeri buyur edilirse içeri girer ve oradakilere selam verir. Orada kendisine yemek ikram edilirse yer; ev halkı uzun oturması yönünde bir tavır sergilemiyorsa fazla oturmaz, yer açması istenirse gerekirse sıkışır, kalkın denilirse de kalkar gider.

Bu yazıda ifade edilen kuralların çocuklara öğretilmesiyle birlikte çatlamaya yüz tutmuş aile kurumu yine sağlam yapısına kavuşacaktır. Çünkü bu kurallarla birlikte örneğin, buluğa ermiş kız ve erkeğin kardeş dahi olsalar aynı odada yatamayacakları ortaya konmuş olur. Yahut anne babanın gelini ve oğulları ya da damatları ve kızlarıyla aynı odayı paylaşamayacakları anlaşılmaktadır. Gece vakti insanlar evlerinde en mahrem halde bulunmaktadır. Bu rahatlığı bozmak kimsenin yetkisinde olan bir durum değildir. Zaruri sebepler dışında mezkûr yanlış uygulamalar aile kurumuna ve aile içi mahremiyete zarar verici sonuçlar doğurabilir. Bu hususlara karşı dikkatli olmak tüm Müslümanların görevidir. Toplumda Allah’ın istediği yönde gelişme de ancak en küçük kurum olan aileden başlayabilir. Her şeyin en doğrusunu Allah bilir.

¹⁸ Buharî, Nikâh, 111; Müslim, Selâm, (2172)(20).

¹⁹ Tirmizî, Radâ’, 16.